

Miten varmistetaan, että ennakkovaroitusjärjestelmät tavoittavat kaikki ihmiset?

Hyviä käytäntöjä ja innovaatioita Nepalista.

Nepalissa monet ihmiset – erityisesti naiset, vammaiset ja iäkkäät henkilöt sekä syrjäisissä yhteisöissä asuvat – eivät saa ajoissa varoituksia lähestyvistä sääilmiöistä ja luonnonuhista. Tämä heikentää heidän mahdollisuuksiaan suojautua, toimia sekä vähentää vahinkoja omaisuudelleen ja toimeentulolleen. Nepalilaisesta Punaisen Ristin Suomen Punaisen Ristin tuella toteuttaman REDI-hankkeen kokemukset Itä-Nepalista osoittavat, että ennakkovaroitusjärjestelmien inklusiivisuus on välttämätöntä. Osallistavat järjestelmät, jotka huomioivat moninaiset käyttäjät, vahvistavat resilienssiä, lisäävät toimijuutta ja vähentävät tuhoja, jotka olisi voitu estää.

Pääsuositukset

- **Inklusion varmistaminen** on keskeistä ennakkovaroitusjärjestelmien kehittämisessä ja toteutuksessa. Jos syrjintää, esteitä tai rakenteellista eriarvoisuutta kohtaavat ihmisryhmät jätetään suunnittelun ulkopuolelle, seurauksena on tarpeetonta inhimillistä kärsimystä ja menetyksiä, jotka olisivat olleet estettävissä.
- **Universaalin suunnittelun periaatteet sekä esteettömyys ja saavutettavuus** tulee sisällyttää kaikkiin ennakkovaroitusjärjestelmien kehittämisessä, toteutuksessa ja seurannan vaiheisiin. Tämä takaa, että jokainen voi vastaanottaa, ymmärtää ja reagoida varoituksiin turvallisesti ja ihmisarvoa kunnioittaen.
- **Suurimmassa riskissä olevat väestöryhmät tulisi nähdä keskeisinä asiantuntijoina katastrofiriskien hallinnassa.** Heidän toimijuutensa, näkökulmansa ja elämäkokemuksensa ovat keskeisiä, jotta strategiat voidaan tehdä aidosti paikallisia oloja ja tarpeita vastaaviksi.
- **Inklusion saavuttaminen edellyttää konkreettisia toimia monilla osa-alueilla.** Menestyksekkäitä, paikallisesti merkityksellisiä innovaatioita inklusion edistämiseksi on jo olemassa. Ne osoittavat, kuinka pienetkin paikalliset muutokset voivat laajentaa osallistumisen mahdollisuuksia ja vahvistaa toiminnan vaikuttavuutta.

Tiivistelmä

Jokaisella tulee olla mahdollisuus saada ennakkoarvotus lähestyvistä uhasta – hälytys sireenin, radion, tekstiviestin tai yhteisöjen verkostojen kautta – ymmärtää se ja toimia sen mukaisesti. Silti liian usein juuri ne ihmiset, jotka ovat kaikkein eniten vaarassa, jäävät elintärkeiden ennakkoarvotusjärjestelmien ulkopuolelle. He jäävät myös huomioimatta näiden järjestelmien ja ennaltaehkäisevien toimenpiteiden suunnittelussa. Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun liikkeen kokemusten mukaan osallistavuutta voidaan lisätä monin tavoin. Ennakkoarvotusjärjestelmät voisivat olla huomattavasti nykyistä ihmiskeskisempiä ja osallistavampia. Tällöin ne olisivat myös aiempaa vaikuttavampia ja tehokkaampia.

Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun liikkeen kokemukset Nepalissa osoittavat, että etenkin vammaiset henkilöt ja naiset tulisi huomioida nykyistä paremmin ja ottaa heidät mukaan järjestelmien suunnitteluun.

Ennakkoarvotusjärjestelmien kehittämiseen on aktiivisesti osallistettava kaikki yhteisöjen jäsenet. Samalla on varmistettava, että myös ne ihmiset, joiden osallistumismahdollisuuksia rajoittavat sosiaaliset, taloudelliset tai fyysiset esteet, voivat toimia ajoissa ja asianmukaisesti suojellakseen itseään ja elinympäristöään. Tämän toteutuminen edellyttää, että juuri ne ihmiset, joilla on suurin riski jäädä sivuutetuksi, voivat osallistua aidosti ja merkityksellisesti.

Naiset kantavat usein suhteettoman suuren osan ilmastonmuutoksen riskeistä ja haitoista köyhyyden, rajallisen terveydenhuollon saatavuuden sekä perinteisten sukupuoliroolien ja kulttuuristen normien vuoksi. Katastrofit koettelevat heitä usein eniten, **mutta heidän panoksensa ja roolinsa jää usein tunnustamatta.** Monissa Nepalin yhteisöissä miesten maastamuuton vuoksi naiset kantavat päävastuun kotitalouden hoidosta, hoivatyöstä ja viljelystä, mikä rajoittaa merkittävästi heidän aikaansa sekä mahdollisuuksiaan osallistua ja matkustaa valmiustoimiin. Lisäksi sosiaaliset normit ja rajallinen päätösvalta kaventavat naisten mahdollisuuksia. Näiden sukupuolittuneiden esteiden poistaminen on välttämätöntä, jotta ennakkoarvotusjärjestelmät olisivat oikeudenmukaisia, tehokkaita ja naisten tarpeisiin vastaavia.

Myöskään vammaisten henkilöiden osallisuus ei toteudu johdonmukaisesti valmiustoimissa. Yhdenvertaisuus, esteettömyys ja sukupuolten tasa-arvo eivät ole lisäelementtejä, vaan olennainen osa Punaisen Ristin sitoutumista syrjimättömyyteen.

Vammaisten henkilöiden osallisuuteen panostetaan edelleen liian vähän, eikä saavutettavuutta ja esteettömyyttä edistäviä toimia ole riittävästi. Nepalissa vammaiset henkilöt kohtaavat laajalle levinnyttä sosiaalista stigmaa ja kulttuurisia esteitä, jotka rajoittavat heidän osallistumistaan. Heitä ei usein tunnusteta aktiivisina kumppaneina tai toimijoina ennakkoarvotusprosesseissa. Näitä haasteita pahentavat vaikeakulkuinen maasto, puutteellinen infrastruktuuri, esteellinen julkinen liikenne ja rajallinen pääsy ajantasaiseen tietoon. Esteiden poistaminen ja vammaisten henkilöiden merkityksellinen osallistuminen ovat välttämättömiä, jotta ennakkoarvotusjärjestelmät olisivat aidosti vaikuttavia.

Naisten ja vammaisten henkilöiden osallistuminen ennakkoarvotusjärjestelmien suunnitteluun, toteutukseen ja seurantaan parantaa tuloksia ja edistää myös omistajuutta, vastuullisuutta ja kestävyttä.

Työkaluja osallistumisen kehittämiseen on jo olemassa. Punaisen Ristin REDI-hankkeessa Itä-Nepalissa kehitettiin useita innovaatioita, joista voidaan oppia ja joita voidaan laajentaa. Näitä

ovat esimerkiksi **ennakkovaroitusten, ennaltaehkäisevien toimien ja katastrofivalmiuden yhdistäminen yhteisön itse kiireellisiksi määrittämiin varautumistarpeisiin**. Yhteisön omiin prioriteetteihin, inklusioon ja paikalliseen johtajuuteen perustuva lähestymistapa tarjoaa hyvän mallin ennakoivaan toimintaan.

Toinen onnistunut paikallinen innovaatio on **äärimmäisen köyhien kotitalouksien mukaan saaminen**. Nämä perheet halusivat osallistua ja sitoutua varautumistoimiin, mutta arjen huolet ja perustarpeiden täyttäminen veivät heidän aikansa. Hankkeessa tuettiin heidän elinkeinonsa kehittämistä pienimuotoisesti, mikä osoittautui käännteentekeväksi ratkaisuksi. Lisäksi järjestettiin info- ja koulutustilaisuuksia, joiden tavoite oli lisätä yhteisöjen tietoisuutta erilaisista vaaroista ja ennakoivista toimenpiteistä sekä vahvistaa paikallisia valmiuksia.

Kolmas paikallinen innovaatio oli **osallistavan viestintästrategian kehittäminen korjaamaan puutteita tiedonkulussa**. Monikanavaisella viestinnällä varoitusviestit saavuttivat aiempaa paremmin vaikeasti tavoitettavissa olevat ryhmät, jotka asuvat vaikeakulkuisten matkojen päässä tai jotka kohtaavat eniten esteitä tiedonsaannissa ja varautumisessa. Maaseudulla mahdollisuudet oppia viittomakieltä tai pistekirjoitusta ovat rajalliset. Siksi on välttämätöntä käyttää monipuolisia ja paikallisiin olosuhteisiin sopivia viestintäkanavia, jotka eivät perustu pelkästään lukutaitoon tai kuulemiseen.

Nepalin kokemukset osoittavat myös, että viralliset ennakkovaroitusjärjestelmät eivät usein tavoita haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä, etenkin syrjäiseuduilla. Paikallisten ja osallistavien viestintämenetelmien kytkeminen virallisiin järjestelmiin auttaa varmistamaan tiedonkulun molempiin suuntiin ja sen, että varoitukset ovat paikallisesti relevantteja. Yhteisöjen jäsenet jakavat viestejä omissa verkostoissaan ja huolehtivat, että ryhmien jäsenet ovat tietoisia ja valmiita toimimaan. Naisten ja tyttöjen tapaamisissa varmistetaan heidän tiedonsaantinsa.

Lyhyessä ajassa REDI-hanke on saanut hankkeen alueella aikaan merkittävän muutoksen katastrofeihin reagoimisesta toimintamalliin, joka perustuu ennakointiin, ennakkovaroituksiin ja varautumiseen. Paikalliset sidosryhmät ovat ottaneet tämän muutoksen innokkaasti vastaan. Ennakkovaroitusten ja ennakoivan toiminnan integroinnille kunta- ja yhteisötason rakenteisiin suunnitelmiin on vahva tuki.

Punaisen Ristin tavoite on syventää tietämystä osallistavista ennakkovaroitusjärjestelmistä ja ennakoivasta toiminnasta kaikille toimijoille, jotka kehittävät yhteisöjen resilienssiä ja varautumista. Koska maailmanlaajuinen kiinnostus ennakkovaroitusjärjestelmiin ja ennakoiviin toimiin kasvaa, suosituksia osallistavuuden varmistamiseksi voidaan soveltaa laajasti.

Suosituksat käytännön toteutukseen

1. Osallistava ja yhdenvertainen perusta ennakkovaroitusjärjestelmille

- Luodaan selkeät politiikat, suunnitelmat ja rakenteet, joissa huomioidaan universaalien suunnittelun periaatteet.
- Hankitaan paikallista tietoa riskeistä, haavoittuvuuksista ja syrjinnän muodoista, kuten ikä, sukupuoli, vammaisuus, kastiasema.
- Varmistetaan, että mukana on laaja joukko toimijoita, mukaan lukien vammaisjärjestöt ja naisjärjestöt.
- Poistetaan osallistumisen esteitä huolehtimalla, että materiaalit, tilat ja palvelut suunnitellaan alusta alkaen kaikkien käytettäviksi.
- Varmistetaan riittävät resurssit sukupuolten tasa-arvon ja sosiaalisen inklusion asiantuntijoille sekä hyödynnetään heidän osaamistaan aktiivisesti.

2. Laaja ja merkityksellinen osallistuminen

- Otetaan naiset, vammaiset henkilöt ja muut helposti ulkopuolelle jäävät ryhmät mukaan suunnitteluun alusta alkaen.
- Suunnitellaan varoitusviestit yhdessä käyttäjien kanssa ja hyödynnetään monikanavaista ja saavutettavaa viestintää, mukaan lukien visuaalinen ja auditiivinen viestintä, selkeä kieli, paikalliset kielet, liput, megafonit, radio ja ovelta ovelle -viestintä.
- Järjestetään kokoontumiset esteettömissä paikoissa ja osallistujille sopivina aikoina.
- Varmistetaan turvallinen osallistuminen ja luodaan helppokäyttöiset palautekanavat ja toimitaan saadun palautteen perusteella.

3. Sukupuoli- ja vammaisnäkökulman huomioiminen johdonmukaisesti

- Tunnistetaan, että sukupuoli, vammaisuus ja niiden risteävät vaikutukset muokkaavat riskien kokemista, altistumista ja tiedon saavutettavuutta.
- Tehdään sukupuoli- ja vammaisuusanalyysi osana riskiarvioita. Kerätään ja hyödynnetään ikä-, sukupuoli- ja vammaisuususeriteltyä dataa.
- Varmistetaan, että varoitukset tavoittavat eri ryhmät käyttämällä saavutettavia ja monikanavaisia viestintämuotoja, jotka huomioivat myös henkilöt, joilla on erilaisia aisti-, liikkumis- tai kognitiivisia toimintarajoitteita.
- Ehkäistään sukupuoleen perustuvan väkivallan riskejä ennakkovaroitusten, evakuointien, evakuointikeskusten ja muiden tilapäisten majoitusratkaisujen yhteydessä esimerkiksi turvallisen ja esteettömän tilasuunnittelun, toimivien ja saavutettavien ilmoitusmekanismien ja naisten osallistumisen avulla.
- Laaditaan toimintasuunnitelmia, joissa vastuut ja roolit on määritelty selkeästi ja jaettu oikeudenmukaisesti, ja joissa naiset, vammaiset henkilöt sekä muut haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät ovat mukana myös päätöksenteossa. Tuetaan eri ryhmien osallistumismahdollisuuksia tarjoamalla esimerkiksi koulutusta, kulukorvauksia, kuljetustukea ja lastenhoitoa.
- Vahvistetaan vammaisjärjestöjen roolia asiantuntijoina ja päätöksentekokumppaneina.

4. Paikallisten hyvien käytäntöjen vahvistaminen ja laajentaminen

- Tunnistetaan toimivat paikalliset käytännöt ja tuetaan niiden jatkumista ja laajentamista uusille alueille.
- Tarjotaan kunnille joustavaa rahoitusta ja teknistä tukea sekä tuetaan kuntien välistä oppimista.
- Kytketään paikalliset aloitteet kansallisiin rakenteisiin.

5. Yhteistyö ja kokonaisvaltaisuus

- Rakennetaan monialaista ja osallistavaa yhteistyötä, johon myös haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät osallistuvat.
- Laaditaan yhteisiä suunnitelmia, jotka yhdistävät ennakkovaroitukset, katastrofivalmiuden, toimeentulon, ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja sosiaalisen suojelun järjestelmät.
- Järjestetään monialaisia valmiusharjoituksia, joissa testataan esteettömyyttä ja saavutettavuutta.
- Vahvistetaan resilienssiä pienillä, yhteisölähtöisillä, saavutettavilla ja esteettömillä toimilla, jotka hyödyttävät kaikkia.

6. Vastuulliset ja kestävät rakenteet ja järjestelmät

- Luodaan osallistavat ja esteettömät palaute- ja seuranta järjestelmät, jotta kaikki ryhmät voivat kertoa, miten varoitukset toimivat käytännössä.
- Sisällytetään inklusio ja universaalin suunnittelun periaatteet kuntatason budjetteihin ja suunnitelmiin.
- Nimetään kuntatason vastuuhenkilöt suojelulle, sukupuolten tasa-arvolle ja osallisuudelle ja varmistetaan heille riittävät resurssit.
- Tarjotaan säännöllistä koulutusta viranomaisille ja vapaaehtoisille.
- Juurrutetaan osallistavat käytännöt osaksi päätöksentekoa ja yhteisöjohtajuutta.

Tämä on suomenkielinen tiivistelmä englanninkielisestä julkaisusta "How to ensure inclusive early warning early action? Good practices and local innovations from Eastern Nepal that leave no one behind".

Lue alkuperäinen raportti ja tarkemmat suositukset inklusion lisäämiseen [täällä](#).

Helmikuu 2026

Tuettu Suomen
kehitysyhteistyövaroin

